

Nr 16

Av herr Gustafsson i Borås, om översyn av bestämmelserna angående minderårigas rätt att föra traktor.

Arbeterskyddslagstiftningen har under en följd av år varit föremål för myndigheternas intresse. Det har gällt att eliminera riskmomenten i så hög grad som möjligt. I och med motorismens genombrott har betydande åtgärder vidtagits lagstiftningsvägen för att söka bemästra de riskmoment som följer i motorismens spår.

Jordbrukets rationalisering har medfört att traktorn blivit ett instrument av allra största betydelse. Körkortsinnehav för rätten att föra traktor regleras i lag.

I 29 § vägtrafikförordningen den 28 september 1951 finns stadgat krav på körkort för förande av motorfordon, antingen detta framföres å väg eller annorstädes. Körning av gummihjulstraktor åter kräver körkort endast för färd å väg, och då endast om traktorn framföres annorledes än tillfälligt å kortare sträcka av väg till eller från arbetsplats eller mellan en gårds ägor eller för liknande ändamål. Körkort för traktor får utfärdas för den som fyllt 16 år eller, därest särskilda skäl därtill äro, även för den som fyllt 15 år. Bestämmelser som trädde i kraft den 1 januari 1955 ger således rätt att framföra traktor utan körkortsinnehav, om detta sker på kortare sträcka till eller från arbetsplats eller mellan gårds ägor eller för liknande ändamål.

Från den nu gällande lagstiftningens tillämpningsområde ges det dock undantag. Arbeterskyddslagen av den 3 januari 1949 (SFS 1949: 1) gäller enligt § 3 b ej »arbete, som utföres av arbetsgivarens familj, såframt arbetet är förlagt till arbetsgivarens hem eller är att hänföra till jordbruk eller någon dess binäringar, vilken icke bedrives som självständigt företag, eller till byggnadsarbete för jordbruk eller sådan dess binäring, som nyss nämnts».

Genom detta undantag kan icke heller bestämmelserna i punkt 16 i förteckning till kungl. kungörelsen den 6 maj 1949 om förbud att använda minderårig till vissa farliga arbeten (SFS 209 = 49) vara tillämpliga å arbete som utföres av medlem av arbetsgivares familj, såframt arbete är att hänföra till jordbruk, enär nämnda kungörelse utfärdats med stöd av bestämmelserna i 26 § andra stycket Arbeterskyddslagen. Det får därför anses fastslaget att lagens 3 § ställer arbetsgivarens familjemedlemmar utom lagen, då det gäller jordbruket i härovan berörda hänseende. Detta gör att lagens 26 § första stycket icke heller blir tillämpligt. Detta stadgar eljest att

arbetsgivare har att tillse, att minderårigas användande till arbete icke medför fara för olycksfall eller för överansträngning eller annan menlig inverkan på den minderåriges hälsa eller kroppsutveckling.

Gång efter annan inträffar olyckor som gör att nu gällande bestämmelser eller frånvaron av bestämmelser, när det gäller minderårigas rätt att föra traktorer, bör tas upp till prövning. I september förra året dödades en trettonårig pojke i Frykeryd, Värmland, genom att han körde av vägen och klämdes fast mot ett träd. En kamrat, som var med på traktorn, slungades några meter bort och undkom oskadd. I augusti i fjol körde en tioårig pojke i Skaraborgs län traktor ute på åkern och hade som passagerare på fordonet en sexårig kusin. Vid vändningen grep sexåringen tag i ratten, så att föraren, själv ett barn, inte kunde vrida ratten utan körde ner i kanalen med påföljd att sexåringen krossades ögonblickligen. Exemplet kunde tyvärr mångfaldigas.

Ur många synpunkter är det icke tillfredsställande, att ansvaret för manövreringen av traktorer anförtros åt barn i de första tonåren eller ännu yngre. Att manövrera en traktor ställer ganska stora krav på föraren. Därtill kommer en betydande riskfaktor, särskilt som den ofta framföres i besvärlig terräng, vilket ju merendels är fallet då den användes i jordbruk. Körandet av traktor till och från arbetsplatsen med barn som förare kan icke vara riktigt och måste vara ett riskmoment för övriga trafikanter. Olyckor som inträffat ger belägg för detta. Barn i 10—13-årsåldern kan näppeligen ha den mognad och besitta det omdöme som bör krävas av en motorförare. Myndigheter som haft att taga del av de olyckor som inträffat förklara, att man måste räkna med att traktorerna årligen kommer att kräva många barns liv med nuvarande bestämmelser. Hittills gjorda undersökningar visar att olyckorna inträffat genom att traktorerna välter och förarna kommer till skada under dem.

Många och vägande skäl kan anföras till förmån för att yngre arbetskraft i jordbruket får utnyttjas som traktorförare. Knappheten på arbetskraft har medfört att barn i 10—15-årsåldern i allt större utsträckning utnyttjas, särskilt då vid toppbelastningen i skördetiden. Detta blir i hög grad fallet vid familj jordbruken — utan anställd arbetskraft. Ägaren kan själv inte helt klara av arbetet, heltidsanställda arbetare bär sig inte och därför måste alla i familjen hjälpa till. Lättast ur fysisk prestationssynpunkt torde då vara att köra traktor. Så har man även vid lagstiftningen bedömt saken.

Kvar står ändock det faktum, att just frånvaron av alla bestämmelser i här berörda avseende medfört så pass stora vådor, att en närmare granskning är nödvändig och väl motiverad. Barns användning för traktorkörning är en så allvarlig fråga, att det synes böra övervägas skärpta föreskrifter i vägtrafikförordningen för rätt för barn att framföra traktor. Man kan

givetvis diskutera frågan var åldern skall sättas. Under t. ex. fyllda 14 år synes dock inte ett barn få vara för att sättas som förare på ett så krävande redskap som en traktor. Likaså synes det vara obestridligt att den bestämmelsen behöver införas, att den som för traktor och icke innehar körkort icke under några förhållanden låter någon medfölja som passagerare. I ett flertal fall har just den medföljande förolyckats och som i fallet från Saleby kommun i Skaraborgs län skadats till döds.

Under hänvisning till ovanstående hemställer jag,

att riksdagen måtte, med anledning av olyckor som inträffa då barn tjänstgör som traktorförare, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om översyn av bestämmelserna angående minderårigas rätt att föra traktor.

Stockholm den 17 januari 1956

Axel Gustafsson,
Borås